

Redd Barna

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
00300 Oslo

Vår ref. #/226596
Deres ref.
Oslo, 12.11.2012

Høringsuttalelse om forslag til endringer i barnevernloven

Det vises til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev datert 5.9.2012 om forslag til endringer i barnevernloven.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for å styrke kunnskap og samfunnsstrukturer for gjennomføring og overvåking av barns rettigheter i medhold av FNs barnekonvensjon. Norgesprogrammet i Redd Barna arbeider for styrking av barns rettigheter i Norge, og overvåker brudd på barnrettighetene med spesielt fokus på sårbare grupper barn. Barns medvirkning er ett av våre viktigste arbeidsprinsipp; vi jobber for at barn skal bli hørt og gis reelle påvirkningsmuligheter i alle saker som angår dem, inkludert i vår egen organisasjon.

Av kapasitetshensyn har vi avgrenset vårt høringssvar til en utførlig gjennomgang av alle kapitlene i del 3 om styrket rettssikkerhet for barna i barnevernet. Vi har særlig valgt å fokusere på barnets rett til å bli hørt, siden vi mener at oppfyllelse av denne retten er et av de viktigste kjernepunktene i å styrke barns rettigheter i barnevernet.

Generell kommentar

Redd Barna er glad for og ser det som veldig positivt at departementet styrker fokuset på barns rettigheter og barns rettssikkerhet i barnevernet. Dette viser at regjeringens barnevernsløft blir tatt på alvor. Vi registrerer at departementet har kommet med en rekke positive endringsforslag som bidrar til å styrke barns stilling i barnevernet, inkludert dette.

Redd Barna vil samtidig understreke viktigheten av at hensyn til barns rettigheter sees helhetlig. Flere av de berørte områdene ligger i skjæringspunktet mellom barneloven og barnevernloven. Disse to lovene korresponderer ikke bra nok, og svekker dermed barns rettigheter og rettssikkerhet. Vi ber derfor departementet å ha fokus på denne problematikken og om å utrede forholdet mellom barneloven og barnevernloven, slik at disse barn, som ofte lever i svært kompliserte situasjoner, får et helhetlig vern og dermed en styrket rettssikkerhet. For oss som høringsinstans kan det også være vanskelig å ivareta et helhetsperspektiv innenfor knappe høringsfrister.

Del 3: Styrket rettssikkerhet for barna i barnevernet

Kapittel 12: Lovfesting av krav til forsvarlighet i barnevernloven

Redd Barna støtter forslag til å innføre et rettslig krav om at tjenester og tiltak etter barnevernloven skal være forsvarlige. Med lovfesting av dette kravet understrekes og tydeliggjøres allerede gjeldende rett.

Departementet mener at de grunnleggende utgangspunkter for å fastlegge det nærmere innholdet i forsvarlighetskravet skal være formålet med barnevernloven og prinsippet om at det skal legges avgjørende vekt på hensynet til det enkelte barnets beste. Redd Barna mener at et annet grunnleggende utgangspunkt, som bør sees i sammenheng både med formålet med loven og vektleggingen av barnets beste, bør være oppfyllelse av barnets rett til å bli hørt i henhold til barnekonvensjonens artikkel 12, barnevernloven § 6-3 og foreslått ny § 4-1 annet ledd. Dette vil bidra til å tydeliggjøre den nære forbindelsen mellom barnets rett til å bli hørt og vektleggingen av barnets beste, som departementet også viser til på side 75 i høringsnotatet.

Samtidig som Redd Barna støtter forslaget om å innføre et forsvarlighetskrav i barnevernloven, vil vi understreke at dette ikke kan erstatte en rettighetsfesting av loven. Her vil vi vise til anbefalinger fra flere, blant annet de regjeringsoppnevnte utvalgene Flatø-utvalget og Raundalen-utvalget.

Kapittel 13: Barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Om barns rett til medvirkning

Redd Barna ser det som svært positivt at departementet, med forslaget til en ny bestemmelse om barns medvirkning, viser en tydelig intensjon om å styrke barnets rett til å bli hørt i alle forhold som angår barnet i barnevernet. Imidlertid mener vi at bestemmelsen, slik den er foreslått formulert, ikke tydeliggjør godt nok hva det betyr for barnevernet å skulle oppfylle denne retten. Departementet redegjør for ulike begreper, og konkluderer med at begrepet «medvirkning» er det mest dekkende. Redd Barnas erfaring er imidlertid at begrepet «medvirkning» gir rom for ulike fortolkninger og at det i dag ikke er noen entydig omforent forståelse av hva det rent faktisk innebærer å gi barn medvirkning. Vi mener det er svært viktig at en slik bestemmelse forstås på samme måte av alle de som skal bruke loven. Slik vi ser det er det særlig viktig at bestemmelsen inneholder et entydig krav om at barnet skal gis reelle påvirkningsmuligheter, selv om det ikke er barnet som skal sitte med det endelige beslutningsansvaret. Som departementet selv skriver på side 76 i høringsnotatet, er det «av vesentlig betydning at barnets perspektiv og meninger inkluderes i vurderingen av hva som er barnets beste». Redd Barna mener at begrepsparet «deltakelse og innflytelse» er mer dekkende for hva dette kravet skal inneholde, enn begrepet «medvirkning». Vi viser videre til at departementet selv understreker betydningen av at barnet blir informert, som en forutsetning for å kunne uttale seg, og foreslår at dette tas inn i selve lovteksten. Videre mener vi det er viktig at bestemmelsen ikke åpner for fortolkninger i retning av at det å gjennomføre samtaler med barnet i seg selv betyr at man oppfyller barnets rett til å bli hørt, men at det er ett av flere ledd i oppfyllelsen av retten til å bli hørt. På denne bakgrunn foreslår Redd Barna følgende nytt annet ledd i barnevernloven § 4-1:

Barnet skal gis mulighet til deltakelse og innflytelse. Dette inkluderer at barnet blir informert og at det tilrettelegges for samtaler med barnet.

Videre mener Redd Barna at en slik overordnet bestemmelse ikke er tilstrekkelig for å sikre barnets rett til å bli hørt i barnevernet. Vi ønsker at lovverket skal styrkes ytterligere på dette området. Det er i dag mange utfordringer knyttet til oppfyllelsen av barns rett til å bli hørt i barnevernet, og ikke alle disse handler om et manglende fokus på barns rett til å bli hørt som en prosess snarere enn som en enkeltstående handling. Etter vårt syn er en av de største utfordringene å sikre at barnet ikke bare

snakkes med, men at barnets synspunkter faktisk vektlegges og dokumenteres. Berit Skauge, leder av barnevernsvakta i Trondheim, har skrevet masteroppgaven ”Er det noen som vil høre på meg”, ved NTNU, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap. Hun har sett på hvorvidt barns stemme er synlig i barnevernsvedtak, gjennom å undersøke saksmapper i år 2000 og i 2009. Funnene hun har gjort er nedslående hva gjelder oppfyllelse av barns rett til å bli hørt. I så mange som 70 prosent av sakene hun undersøkte i 2009 kunne det ikke spores en direktekontakt mellom saksbehandler og barn. Til sammenligning fant hun at i saker fra 2000 var det 40 prosent av sakene hvor en ikke kunne spore kontakt. Skauge viser til at barn omtales mer i saksmappene i 2009 enn i 2000, men deres egen stemme synes i svært liten grad.

Vi vil i denne sammenheng vise til vår høringsuttalelse til NOU 2011:20 Ungdom, makt og medvirkning, datert 7.5.2012. Utvalget som står bak Ungdommens maktutredning kommer med flere forslag som Redd Barna støtter. Ett av forslagene fra utvalget er en lovregulering som innebærer et krav om at saksdokumentene på ethvert nivå i saksbehandlingen dokumenterer på hvilken måte barnet har vært delaktig i egen sak og hva som er barnets syn i saken. Redd Barna støtter dette forslaget og ønsker i tillegg at det skal inngå i et slikt krav at det også dokumenteres hvordan barnets syn har blitt vektlagt opp mot andre faktorer. Vi viser her også til Barnevernsproffenes Stortingsmelding nr. 1, hvor de foreslår at det barn i barnevernet uttrykker må mer fram – i planer, referater, rapporter og saker. Videre understreker de at dette må gjøres med arbeidsmåter som sikrer at de selv vil bidra med å beskrive, gi tilbakemelding og dele ønsker.

Redd Barna er skuffet over at departementet ikke går nærmere inn i spørsmålet om partsrettigheter for barn, i et høringsnotat som ser på barns rettssikkerhet i barnevernet. Ungdommens maktutredning går heller ikke nærmere inn i dette spørsmålet, men i en egen utredning for utvalget har Wang Andersen blant annet kommet frem til at det kan være behov for å vurdere endring av disse reglene, nettopp fordi manglende partsrettigheter kan være i strid med barnekonvensjonens grunnsyn om at barn er selvstendige rettssubjekter.¹ Redd Barna deler Wang Andersens vurdering. I forbindelse med inkorporeringen av barnekonvensjonen ble bestemmelsen om barnets rett til å bli hørt endret, men tilsvarende endringer ble ikke gjort i bestemmelsene om partsrettigheter for barn. Redd Barna ber departementet om å utrede spørsmålet om partsrettigheter for barn og unge nærmere.

I innledningen til kapittel 13, hvor departementet beskriver gjeldende rett, vises det blant annet til barnevernloven § 7-9, som sier at fylkesnemnda *kan* oppnevne en egen talsperson for barnet i saker som skal behandles for nemnda. Redd Barna vil i denne sammenheng vise til vår høringsuttalelse til forslag til revidert forskrift om barnets talsperson, datert 26.9.2011, hvor vi blant annet understreker at en reell oppfyllelse av barnets rett til å bli hørt, forutsetter at det ikke kan være opp til den enkelte fylkesnemnd å avgjøre om barnet skal få tilbud om en talsperson eller ikke. Vi mener at fylkesnemnda *skal* oppnevne en egen talsperson for barnet dersom barnet selv ønsker det. Redd Barna ber derfor departementet se på barnevernlovens § 7-9 og hvordan denne bedre kan sikre barnets rett, men ikke plikt, til å bli hørt innenfor trygge rammer på en måte som ivaretar det enkelte barnet.

Om barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Redd Barna vil berømme departementet for å ta på alvor et ønske som har vært uttrykt fra mange barn og unge i barnevernet, deriblant Barnevernproffene, om å kunne velge seg en egen tillitsperson som kan være med på møter m.m. Vi støtter departementets forslag om en ny bestemmelse som gir barn i barnevernet denne muligheten. Vi mener imidlertid at det i sammenheng med innføringen av en slik mulighet, også bør gjøres en større opprydning i de ulike voksenrollene rundt et barn som er i kontakt med barnevernet. Blant annet bør man se på hvordan ordningen med tillitsperson kan sees i sammenheng med ordningen med talsperson. Det er også viktig at innføringen av en ordning med

¹ Wang Andersen (2011)

tillitsperson ikke flytter fokus vekk fra betydningen av at barn blir hørt også i valget av andre personer som barnet skal ha en tillitsrelasjon til. Som barnevernpanelet uttrykte i sin rapport, må barn og unge i barnevernet i størst mulig grad ha innflytelse på hvilke voksne de skal formidle tanker, erfaringer og ønsker til. Dette gjelder ikke bare en tillitsperson man selv har valgt. Avslutningsvis mener Redd Barna at ordningen med en egen tillitsperson ikke bare bør gjelde barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, men at alle barn som er i kontakt med barnevernet bør få denne muligheten. Dette handler ikke om hvem som har det juridiske ansvaret for barnet, men om at barnet kan be om støtte og bistand fra en person som barnet har tillit til, uavhengig av denne personens formelle status i forhold til barnet. Dette kan være like aktuelt for et barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet, som for et barn som barneverntjenesten har overtatt omsorgen for. Vårt forslag til ny bestemmelse blir derfor:

Barnet skal gis anledning til å velge en person som barnet har særlig tillit til, som kan støtte barnet i kontakten med barnevernet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Redd Barna er helt enig og mener det er avgjørende for å sikre barnets rett til beskyttelse at tillitspersonen inntas i barnevernloven § 6-10 om politiattester.

Avslutningsvis mener Redd Barna at barnets mulighet til deltakelse og innflytelse og barnets anledning til å velge en egen tillitsperson bør skilles i to separate bestemmelser eller ledd. Dette er viktig for å tydeliggjøre at valg av tillitsperson er ett område hvor barnet skal gis innflytelse, men er ikke sammenfallende med å gi barnet mulighet til deltakelse og innflytelse.

Kapittel 14: Begrepsbruken i barnevernloven

Redd Barna vil også her gi ros til departementet for å ta på alvor et uttalt ønske fra ungdommer med egen erfaring fra barnevernet. Redd Barna tar ikke stilling til hvorvidt de enkelte begrepene bør endres og hva de bør erstattes med, men vil oppfordre departementet til å innhente flere innspill gjennom en bred høring blant ulike barn og unge i ulike alder som mottar eller har mottatt ulike tiltak i regi av barnevernet, og blant voksne aktører. Slik vil departementet ha et bredest mulig kunnskapsgrunnlag som utgangspunkt for en eventuell endring av begreper, og dette vil også gi flere barn, unge og voksne i barnevernet et eierskap til de nye begrepene og gjøre omstillingen enklere for flere. Avslutningsvis vil Redd Barna understreke at en endring av begreper alene ikke vil gjøre noe med det stigmaet og de fordommene som knytter seg til *innholdet* i begrepene, det er svært viktig med holdningsskapende arbeid for å bygge ned det stigmaet som knytter seg til barnevernet og til de barna og ungdommene som får hjelp fra barnevernet.

Kapittel 15: Hjelpetiltak for barn og barnefamilier

Redd Barna støtter forslaget om å fjerne eksemplene på hjelpetiltak nevnt i barnevernloven § 4-4 annet og tredje ledd, og istedenfor angi formålet med å sette i verk hjelpetiltak i barnevernloven § 4-4 første ledd. Redd Barna er enige i at hjelpetiltakene som er nevnt i loven kan virke begrensede på barneverntjenestens valg av tiltak. Muligheten for å iverksette tiltakene er ikke avhengig av at disse er spesifisert i loven, og tvinger forhåpentligvis barneverntjenesten i større grad enn i dag til å fokusere på hva som er ønsket virkning av et slikt tiltak.

Vi mener at formuleringen av formålet med hjelpetiltakene «*Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien*» kan snevre inn barnevernets handlingsgrunnlag for eksempel i forhold til å igangsette eller opprettholde hjelpetiltak. Man kan tenke seg situasjoner hvor å sette inn hjelpetiltak ikke direkte fører til en positiv endring i omsorgssituasjonen, men for eksempel opprettholder en god nok omsorgssituasjon. Vi antar at det ikke er meningen å snevre inn barnevernets handlingsgrunnlag på denne måten og foreslår at som formål også tas inn «*å opprettholde en god nok omsorgssituasjon for barnet*».

Redd Barna mener for øvrig at oppfyllelsen av barns rett til å bli hørt i saker om hjelpetiltak er dårlig belyst og viser til at barn skal høres i alle saker som angår dem, altså også i saker om hjelpetiltak (se også våre kommentarer til kapittel 13 om barnets mulighet til å ha en tillitsperson, og at denne muligheten også må omfatte barn som mottar hjelpetiltak).

Kapittel 16: Regulering av institusjoner med behandlingshjem

Redd Barna er kritisk til forslaget om regulering av institusjoner med behandlingshjem hvor ny bestemmelse i barnevernloven § 5-8a kommer til å erstatte § 4-27 annet punktum. Vi mener at forslaget ikke er godt nok utredet og er bekymret for at barn og unge som blir plassert gjennom foreslått ny § 5-8a, blir prøvekaniner.

Det som kommer fram er at fosterhjem med særlige forutsetningen blir anvendt i få saker. Departementet mener at årsaken til dette skyldes deres uklare posisjon. De er verken fosterhjem eller institusjon. Departementet mener derfor at det er viktig å gi disse hjemmene klarere formelle rammer. Hjemmene blir til institusjoner som omfatter behandlingshjem og skal ta imot og behandle barn med alvorlige atferdsvansker i private hjem. Likevel går departementet ut fra at også bruken av disse behandlingshjemmene, tros sine klarere formelle rammer, vil være begrenset, jf. kapittel 16-4 om økonomiske og administrative konsekvenser.

Det som videre kommer fram er at departementet ønsker å utvikle nye gode tiltak med mål om at tiltakene skal gi positive og varige endringer i barnas liv og som representerer alternativer til dagens institusjonsplasseringer. Private hjem som institusjon skal profesjonaliseres og de skal ta imot og behandle barn med alvorlige atferdsvansker jf. barnevernloven § 4-24 og 4-26. Forutsetninger for disse hjemmene er, i følge departementet, en klar metodisk tilnærming dokumentert gjennom solid empirisk forskning, opplæring av hjemmene og kvalitetssikring av behandlingen gjennom en profesjonell oppfølgingsenhet som er direkte involvert i den daglige oppfølgingen og behandlingen i hjemmene. Departementet gir oss imidlertid ingen informasjon hvor vi kan finne den dokumenterte solide empiriske forskning, hvordan og av hvem disse hjemmene blir opplært, hvor disse (selvstendige) oppfølgingsteamene kommer fra og hvordan de kommer til å fungere m.m. Dermed blir det vanskelig for oss å ta stilling til om dette tiltaket kommer til å gi de positive og varige endringer i barnas liv som departementet har satt som mål.

Ved å bli til institusjoner blir disse hjemmene regulert av barnevernlovens kapittel 5 og av blant annet rettighetsforskriften. Dette vil i følge departementet styrke barns rettssikkerhet. Departementet mener likevel i samme kapitelet at forslaget reiser mange dilemmaer, blant annet av rettssikkerhetsmessig karakter, noen som etter vårt syn gjør det usikkert om barns rettssikkerhet faktisk vil bli styrket gjennom forslaget. Departementet utreder verken på hvilken måte de anser barns rettssikkerhet styrket eller hvilke dilemmaer av rettssikkerhetsmessig karakter som reises. Departementet mener videre at det er viktig å følge nøye med på utviklingen av dette nye plasseringsalternativet. Det er Redd Barna helt enig i. Departementet sier imidlertid ingenting om hvem som skal følge nøye med og på hvilken måte.

Redd Barna har, på bakgrunn av departementets begrunnelser, problemer med å se fordelene med å bytte fosterhjem med særlige forutsetninger til institusjoner med behandlingshjem - bortsett fra at departementets mål om et differensiert tilbud av behandlingsinstitusjoner dermed delvis blir oppfylt. Redd Barna mener at forslaget bærer preg av å være lite utredet, og dermed vanskelig å ta stilling til.

Vi er særlig bekymret når det gjelder de rettssikkerhetsmessige konsekvensene for barna. Det åpnes som følge av anvendelse av rettighetsforskriften blant annet for tvang i et privat hjem som ledd i institusjonsbehandling, som kan innebære tvang og andre inngrep i barns og unges personlige integritet. Departementet konkluderer med at dette innebærer noe nytt, uten at det blir skrevet noe

mer. Vi er også bekymret over at det ikke avsetter ekstra midler til det nye tiltaket, med begrunnelse om at bruken av tiltaket blir vurdert å være begrenset. Redd Barna tenker at en betryggende utvikling av et slikt tiltak kommer til å medføre ekstra kostnader.

Redd Barna ber derfor departementet om å utrede dette forslaget nærmere med særlig vekt på de rettssikkerhetsmessige konsekvensene for barna, før lovforslaget fremmes..

Kapittel 17: Forslag om styrking av barneverntjenestens oppfølging av barn under og etter varetekt og straffegjennomføring

Redd Barna støtter forslaget om ny lovbestemmelse som pålegger barneverntjenesten å holde jevnlig kontakt med kriminalomsorgen og delta i planlegging og tilrettelegging av tiltak etter endt opphold i fengsel. Ved å forplikte barneverntjenesten til å følge opp barnet under soning, tilrettelegges overgangen fra soning til løslatelse og reintegrering på en bedre måte enn før, noen som er i samsvar med barnekonvensjonen artikkel 40.

Vi er særlig positive over at oppfølging under varetekt og straffegjennomføring skal regnes som et tiltak som er iverksett før barnet fyller 18 år. Dermed er alle barn som oppholder seg i fengsel sikret tiltak, uavhengig om de allerede har hatt tiltak etter barnevernloven før fylte 18 år.

Kapittel 18: Samvær med søsken etter omsorgsovertakelse

Redd Barna støtter forslaget om å lovfeste at fylkesnemnda i vedtak om omsorgsovertakelse også skal ta stilling til spørsmålet om samvær mellom søsken. Vi mener at dette er i samsvar med barnekonvensjonen artikkel 16 og EMK artikkel 8. Vi er særlig positive til at søskensamvær skal vurderes uavhengig om partene har bedt om en vurdering av dette. Vi er også positive til at forslaget har et bredt virkeområde og gjelder all slags søskenrelasjoner, ikke bare biologiske.

Vi mener i motsetning til departementet likevel at det fremdeles kan være behov for å fastsette noe egen samværsordning for barna i de tilfellene hvor barn får en samværsordning med foreldrene som også innebærer samvær med søsken.. Vi mener at søsken kan ha behov for samvær med foreldre eller søsken hver for seg, slik som også Samværsproffene anbefaler.² Det skal vurderes i den enkelte sak hva som vil være til det enkelte barnets beste. Videre vil vi understreke at barnets egne synspunkter skal høres og vektlegges også i dette spørsmålet, både hva gjelder hvem de vil ha samvær med og på hvilken måte det skal organiseres.

Kapittel 19: Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barnet etter en omsorgsovertakelse

Redd Barna er positive til forslaget for å tydeliggjøre barnevernets ansvar for oppfølgingen av barnet etter omsorgsovertakelse i barnevernloven, både for barn plassert i fosterfamilier og i institusjoner.

Det har vist seg i det siste at barneverntjenestens oppfølging av barnet har vært svært mangelfull.³ For å kunne ivareta barnets beste i det enkelte tilfelle er det av stor betydning at oppfølgingsarbeidet skjer på en systematisk og forutsigbar måte, og at barneverntjenestene utarbeider gode rutiner for dette oppfølgingsarbeidet m.m. Redd Barna stusser over at departementet mener at forslaget ikke vil medføre administrative eller økonomiske kostnader av betydning. Departementets begrunnelse er at barneverntjenesten allerede i dag har ansvar for oppfølging av barnet etter omsorgsovertakelse. Vi mener likevel at for å kunne endre en lite tilfredsstillendesituasjon til det bedre for barnet, skal det mer til enn bare en tydeliggjøring i loven.

² Samværsproffene. «Råd til barnevernansatte, foreldre og fosterforeldre» (2011).

³ Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler. Dok. 3:15 (2011-2012).

Det er praksisen som skal endres, og for å nå dette målet, bør ekstra ressurser og midler følge med. Vi viser i denne sammenheng til FNs barnekomités merknader som anbefaler Norge om å videreføre og styrke innsatsen for å gi kommunene økt bemanning og de materielle ressurser de trenger, for å sikre at det er tjenester av god kvalitet over hele landet.⁴

Kapittel 20: Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem

Tilsyn er et sentralt virkemiddel for å ivareta rettssikkerheten til barn som plasseres i fosterhjem. Flere brukerundersøkelser, som er bakgrunn for departementets forslag, viser store mangler og svakheter i dagens ordning, og barns rettigheter svikter. Departementet foreslår derfor en profesjonalisering av ordningen, og ønsker en tilsynsmodell som både sikrer at det blir ført tilsyn med hvert enkelt barn, og at dette kan skje innenfor stabile og forutsigbare rammer.

Redd Barna mener det er positivt at departementet går inn for en alternativ organisering og profesjonalisering av tilsynet, men mener at forslaget om å flytte tilsynsansvaret fra barneverntjenesten over på kommunen ikke kommer til å løse utfordringene og problemene med dagens tilsynsførerordning. Vi har vanskelig for å se at departementets forslag med bare å flytte ansvaret til en annen instans vil bidra til å løse problemene med rekruttering, stabilitet og profesjonalitet. Vi savner en redegjørelse for begrunnelsen på dette punktet, men merker oss at departementet antar at denne løsningen vil løse rekrutteringsproblemet. Slik vi ser det er det fremdeles et stort spørsmål hvor kommunene skal rekruttere *fra*, og kvalitetssikringen av tilsynsførere. Vi ser det som en utfordring at kvaliteten på tilsynsordningen vil variere mye fra kommune til kommune, slik at det er avhengig av hvor i landet et barn blir plassert om dets rettssikkerhet er godt nok ivarettatt.

Redd Barna mener at forslagene ikke går langt nok for å få den modellen, som departementet mener trengs, for å styrke barns rettssikkerhet i disse sakene. Vi er usikre på om det er tilstrekkelig med nye forskriftsbestemmelser, egne veiledere med faglige anbefalinger og opplæringskurs fra Bufetat for de kommunene som ønsker det, for å styrke profesjonaliteten av fosterhjemtilsyn. Vi er ikke overbevist om at de foreslåtte løsningene fører til større profesjonalitet, mer stabilitet blant tilsynsførere, hyppigere besøk hos barnet, og økt tillit mellom barnet og tilsynsføreren.

Vi mener at dersom ordningen virkelig skal profesjonaliseres, må det stilles klare og tydelige formelle og obligatoriske opplæringskrav. Vil vi styrke barns rettssikkerhet på dette området, må vi være sikre på at tilsynsførere kan forebygge eller avdekke situasjoner hvor barn ikke har det bra i fosterhjemmet hvor de er plassert, at tilsynsførere ikke skiftes ut hele tiden, at barnet kan stole på dem og at vi med sikkerhet kan si at ordningen ivaretar barnets rettigheter.

Vi mener derfor at forslaget fra Barnevernproffene om at tilsyn gjøres i samarbeid mellom en tillitsperson og en rettighetsperson som har særskilt kompetanse på området og kan ivareta barns rettigheter, er verdt å bygge videre på. Vi viser også til FNs barnekomités anbefaling til Norge om å ta i betraktning *Retningslinjer for alternativ omsorg for barn* i FN-resolusjon A/RES/64/142, som anbefaler og har klare retningslinjer om nettopp rettighetspersoner for barn under omsorg.⁵

Redd Barna mener i tillegg at forslaget om å overføre tilsynsansvaret til fylkesmannen imidlertid bør utredes nærmere.

Dersom dette forslaget likevel blir gjennomført må det presiseres i loven hvem som har ansvar for å oppnevne tilsynsfører til barnet. Det ligger en stor nyanseforskjell i den gamle og den foreslåtte bestemmelsen. I § 4-22 fjerde ledd heter det at «barneverntjenesten *skal oppnevne* tilsynsfører for

⁴ FNs barnekomités avsluttende merknader til Norges fjerde rapport til FN om oppfølging av barnekonvensjonen (2010), merknad 15 og 16.

⁵ FNs barnekomités avsluttende merknader til Norges fjerde rapport til FN om oppfølging av barnekonvensjonen (2010), merknad 35 og Retningslinjer for alternativ omsorg for barn i FN-resolusjon A/RES/64/142 para 101.

barn i fosterhjem». I ny § 4-22 heter det at «kommunene *skal føre tilsyn* med hvert enkelt barn i fosterhjem». Etter vår mening er det viktig at ikke bare tilsynsansvaret blir plassert, men også oppnevningensansvaret, ellers er det ikke tydelig hvem som passer på at barnet har eller får en tilsynsfører.

Departementet mener videre at kommunen ved gjennomføring av tilsynet må legge stor vekt på å ivareta hensynet til barnets medvirkning og deltakelse. Det nevnes blant annet at barnet skal orienteres om hva tilsynet innebærer, hva som er formålet, hvem skal føre tilsyn og hvordan tilsynet skal gjennomføres, og at barnet fritt kan ta opp eventuelle problemer/utfordringer i fosterhjemmet. Videre vises det til Fosterhjemsforskriften § 8 femte ledd, som slår fast at barnet skal informeres og gis anledning til å uttale seg ved valg av tilsynsfører.

Redd Barna vil understreke at en god tilsynsordning som ivaretar barnets rett til å bli hørt og barnets rettssikkerhet, forutsetter at barnet gis mulighet til deltakelse i og innflytelse på alle sider ved tilsynsordningen, ikke bare i valg av tilsynsfører men også i utformingen, gjennomføringen og evalueringen av ordningen. Dette må sikres i utarbeidelsen av nye forskriftsbestemmelser om tilsyn med barn i fosterhjem. Videre må det etter vår mening stilles et entydig krav om at tilsynsrapporten skal dokumentere hvordan barnet har fått mulighet til å formidle sine erfaringer og synspunkter, og hva barnet har sagt. Barnet bør også gis mulighet til å medvirke i utformingen av tilsynsrapporten.

Redd Barna mener til sist at forslaget om endring i barnevernloven § 6-10 om politiattest for både tilsynsførere og tillitspersoner er en viktig og positiv endring.

Kapittel 21: Endring av tilsynsforskriftens krav til årlig systemrevisjon av barneverninstitusjoner

Redd Barna har ingen kommentarer til det konkrete forslaget til ny bestemmelse om at tilsynsmyndigheten regelmessig skal vurdere behovet for å føre tilsyn med den enkelte institusjon, basert på en risiko- og sårbarhetsanalyse, framfor et krav om årlig systemrevisjon av alle institusjoner. Vi vil imidlertid vise til at minstekravet til antall pålagte tilsynsbesøk ble halvert i forbindelse med at kravet til årlig systemrevisjon ble innført. I og med at fylkesmannens vurderinger av risiko og sårbarhet i stor grad vil basere seg på individtilsyn gjennom besøk og samtaler med barn, klager og henvendelser m.m., mener Redd Barna det er behov for en gjennomgang av individtilsynet og klageordningene for å se om disse bør endres på noen punkter for å styrke barnets rettssikkerhet og rett til å bli hørt. Vi ber departementet se på dette i forbindelse med den forestående stortingsmeldingen/proposisjonen.

Kapittel 22: Tilsyn med statlige barneverntjenester

Redd Barna er svært positive til forslaget om å utvide dagens tilsynshjemler til også å omfatte tiltak og tjenester som ytes av det statlige barnevernet, og til forslaget om å gi fylkesmannen hjemmel til å pålegge eier av institusjon å rette forhold på institusjonen. Vi mener dette vil styrke rettssikkerheten for barna i barnevernet. Sanksjonsmuligheter i form av pålegg i forlengelsen av påpekte lov- og regelbrudd er, slik vi ser det, et viktig virkemiddel for tilsynet. Vi mener derfor at tilsynsmyndigheten også bør ha hjemmel til å kunne gi pålegg om retting ved påviste avvik i alle de statlige barneverntjenester og -tiltak som omfattes av tilsynet.

Kapittel 23: Presisering av barnevernloven § 8-4 om oppholdskommunens ansvar for å reise sak for fylkesnemnda

Redd Barna støtter forslaget om endring i barnevernloven § 8-4 slik at kommunen som har fremmet saken for fylkesnemnda beholder ansvaret for den, også hvis familien flytter til en annen kommune. Etter vår mening styrker denne endringer barns rettssikkerhet og bidrar til at barn får nødvendig hjelp og omsorg til riktig tid.

Kapittel 24: Beregning av plasseringstid ved vedtak etter barnevernloven

Redd Barna støtter forslaget om at den faktiske plasseringstiden etter akuttvedtak skal medregnes i vedtak om plassering etter § 4-24. Siden bestemmelsen gir adgang til bruk av omfattende tvang uten et barns samtykke, bør barnevernlovens absolutte maksimumsgrenser for den tid barn kan tvangsplasser ikke utvides med plasseringstiden etter et akuttvedtak.

Oppsummering

Redd Barna er svært positive til intensjonene som ligger bak dette høringsnotatet, og støtter de fleste forslagene. Vi mener imidlertid at noen av forslagene ikke er tilstrekkelige for å realisere departementets intensjoner om å styrke barns rettigheter generelt og barns rett til å bli hørt spesifikt. Redd Barna stiller seg dessuten tvilende til departementets konklusjon om at få av forslagene får administrative og/eller økonomiske konsekvenser.

Med vennlig hilsen,
Redd Barna

Janne Olise Raanes
Leder Norgesprogrammet

Sanne Hofman
Rettighetsrådgiver